

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

קידושין סט

עניין: ארץ ישראל גבוה מכל הארצות

מהרש"א ח"א

בהמ"ק גבוה מכל א"י וא"י מכל וכו'. שהעולם הוא כמפות ומקום צהמ"ק הוא מרכז עולם וכן א"י ולכך אמרו צ"ח"י כיון דהוא מקום הממוצע א"י וכו' ומחכים ויותר מקום המקדש שע"כ היו שם בלשכת הגזית חכמי סנהדרין וק"ל:

מהר"ל חידושי אגדות

ארץ ישראל גבוה מכל (ס"ט ע"א). כדתיא וקמת הארצות וב"ה גבוה ועלית אל המקום אשר יבחר מכל א"י. וזה כי א"י ה' אלהיך מלמד שבהמ"ק קדושה מכל הארצות. גבוה מכל ארץ ישראל וא"י וב"ה קדוש מכל א"י, גביה מכל הארצות. ודבר שהוא קדוש עליון

הוא והחמרי הוא שפל, לכך אף אם תאמר כי כל הארץ הוא ככדור והכדור הוא שווה בכל צד, מתיחס אל א"י הגובה דהיינו שיש להניח ראש הכדור א"י עד שתהיה א"י בגובה, אע"ג שכל כדור יכול להניח הראש בכל מקום מן הכדור, מ"מ יש להניח ראש הכדור א"י מפני מדריגת קדושתה שהוא מתעלה על שאר הארץ. ומפני זה יאמר כאשר הולך אל ארץ ישראל שהוא עולה, ויותר נקרא עליה כאשר הולך לב"ה, שכל דברים אשר אין להם קדושה נקרא שפלים והקדושים נקרא גבוהים, ולפיכך ראוי שיניח ראש הכדור מן הארץ א"י למעלת הארץ וקדושתה (יש), כאשר יניח ראש הכדור ארץ [ישראל], א"כ א"י הוא בגובה ודבר זה בהנחה בלבד וזה מבואר.

חתם סופר

דף ס"ט עמוד א': וקמת ועלית וכו' שצ"ח המקדש גבוה מכל וכו'. וזה תימה דא"כ מאי מספקא ליה לדוד איזוהו מקום צית המקדש. וזה דברי החוש מעיד דא"י קן, ונראה לצ"ח העולם הוא עגול כעין כדור והכריס וגזעו שגליו המה בולטים כמו בליעות צאתרוג, וכדבר עגול לא שייך לומר גבוה יותר דא"כ תחפוש אותו על כל האחר ויהיה דבר שהוא גבוה וכי"ו חס אין לגזור מקום ההתחלה, אבל לפי קבלתנו שמקום צית המקדש משם הושחת העולם והוא הנקודה האמצעית ובהר העומד שם עליה הוא הגבוה מכולם, ולכך נאמר וקמת ועלית א).

שו"ת הרדב"ז ח"א ס"י תרלט

פורחא מכל הני משמע שהר הבית גבוה מכל ירושלים ועתה חזי רואה שהיא גבוהה מהר הבית מכל סביבות הבית חוץ מאלד הדרום אשר שם עמק יושפט ושם לא היה בנין:

תשובה דע כי ב' דברים גרמו זה והוא כי צהיות כי עכו"ט נבשו את הבית כמה פעמים ומשגלחם אותו ערו ערו עד היסוד צו ועוד כדי שלא יהיה גבוה ממקום שלהם ולפי שהמקום מדרון הגשמים היו שוטפין מידי שנה את העפר שהיה תיחות ומוליכין אותו עד ששפל קרקעות הר הבית וגם מלכי העכו"ט היו חופרים כדי לגלות יסודות הבית לצנות עליהם חומת הבית. חדע דתנן ביומא משניטל הארון חזן היחה שם מימות הגבאים ושחיה כמה גבוה מן הקרקע ג' אצבעות ועליה היה כותן פי' המחסה של קטורת ועתה שאלתי את פי העכו"ט ואמרו לי שהיא גבוה ב' קומות ויותר וזו ראייה גמורה שנאלל קרקעות הבית. גם ירושלים נחרבה כמה פעמים ומפולח הבתים נעשה תל וכרוב הימים נכבש המקום והוא ונעשה קרקע וצנו עליה בתים וכן הרבה פעמים עד הנעשה גבוה וכן תמלא עד היום בנינים תחת הבתים ואפילו חס יחפרו בעומק לא יגיעו לקרקע בחולה. ועד היום מהבתים הסמוכים לפתחי המקדש עולים כמדרגות למקדש וכן היו כל צחי ירושלים נמוכים מן המקדש ואפילו צ"ח אמרו חסור לצנות בנין גבוה נמנו כ"ס צית המקדש דכתיב לרומם את צית אלהינו. עוד משמע דליון היה צהר דכתיב הר ליון ועתה חזי רואה צחים גבוהים מליון אלא מאי חזי לך לנימר שגבה מקום בנין הבתים ואמרו לי שנמלאו בתים בסוף בנין קרוב לליון בניינים בסלע ל"ל שהם מכלל הר ליון וכן אמרו העכו"ט דשכונת היסודים היא מכלל ליון: